

האליזר

עלון לשבת קודש

דברי מחשבה והלכה, ומהנעשה בבתי הכנסת

לע"נ יוסף בן אליה וחממה ז"ל לבית גיאת
לע"נ משה בן זילפה ואליאס ז"ל לבית חיימי
טו' אלול תש"פ 1340 (שנה כה')

נושא השבוע: תשובה (ב)
ההפטר: "קומי אוריי" (ישעיה ס)

פרשת כי תבוא

האט,
עוד 15 יום
יום הדין!

"... ובאו עליך כל הקללות האלה ורדפוך והשיגוך עד השמדך כי לא שבעת בכול ה' אלוךך לשמור מצוותיו וזוקותיו אשר צוך" (כז, מה)

מטרתן של הקללות והתוכחות היא לעורר את האדם מתרדמתו ולהצילו מהמחלה הרוחנית הנקראת "קהות חושים", כי מרוב הרגל שמקיים מצוות בכל יום ויום כתפילה, לימוד תורה נעשים חושי הרוחניים קהים והוא מפסיק להתרגש מהזכות העצומה שנפלה בחלקו לעשות רצון בוראו ולקיים מצוותיו. בפרט שעומדים אנו בפתחו של יום הדין הגדול והנורא, מחויבים אנו להתנער מן השאננות ולקבל על עצמנו החלטות טובות בבחינת "סור מרע ועשה טוב", כי הקב"ה אוהב החלטות. כך נוכל לבוא בלב שלם ליום ראש השנה ולבקש מלפניו "תכלה שנה וקללותיה תחל שנה וברכותיה" ונזכה לשנה טובה ומבורכת בגשמים וברוחניות.

"תזות אישר לא עבדת את ה' אלוךך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל" (כז, מז)

אומר ה"חפץ חיים": מרוב טרדותינו בהבלי העולם איבדנו את ההתלהבות והשמחה בקיום התורה והמצוות שכן כאשר אדם זוכה להיפגש עם מלך או אישיות רמת מעלה הוא מתמלא בהתרגשות ושמחה, וכמה יגדל אושרו בהיודע לו שנשא חן בעיניו ובוודאי יספר לכל מכיריו וידידיו על הכבוד הגדול שנפל בחלקו. קל וחומר כמה גדול צריך להיות אושרנו על הזכות הגדולה שנפלה בחלקנו ללמוד תורה ולקיים מצוות שבכך אנו עושים נחת רוח להשם יתברך שהוא מלך העולם וקיים לנצח, ואנו שקרוצי חומר הננו זוכים להתפלל לפניו יתברך שהוא אלוקי השמים והארץ מן הראוי שתדמע עינינו מרוב אושר ושמחה ונקבל על עצמנו לקיים את התורה והמצוות בכל נפשנו ומאודנו, וידוע מה שהעיד על עצמו האר"י הקדוש שזכה לרוח הקודש משום שהיה שמה בשמחת המצוות וקיימן בהתלהבות. (לקח טוב)

לבקש סליחה גם משכנים

השקפת היהדות

מובא בספר "תנא דבי אליהו" (כא, טו) [דברים שאמר אליהו הנביא]: "כך אמר להם הקב"ה לישראל, בני אהובי... ומה אני מבקש מכם, אלא שתהיו אוהבין זה את זה, ותהיו מכבדים זה את זה ותהיו יראים זה מזה..." ואם בכל ימות השנה קל וחומר לפני ראש השנה ויום הכיפורים שאז חובה על כל אחד ואחת לעשות תשובה ולבקש מחילה ממי שפגע בו וקל וחומר משכני עמם גר בבניין והקשר איתם הוא יום יומי כגון: שעושים רעע בשעות המנוחה, יחס עוי, דיבורי לשון הרע, הוצאת שם רע, נקימה ונטירה, ולא טורחים כלל לבקש סליחה אך לנסוע לקרובים הגרים רחוק עמם נפגשים פעם ב... ממחרים כדי לאחזל להם "שנה טובה" בחיוך והארת פנים. אם כן מה יעזרו כל הסלטולים בסליחות "חטאנו לפניך רחם עלינו", לעבירות שבין אדם לחברו כשהלב רחוק מלבקש סליחה! ובוודאי שאין מכפרים בכך על פגיעה בזולת-שכן.

והזכר עיניו בראשו לא יתבייש לבקש סליחה ממי שנפגע על ידו ויפה שעה אחת קודם. וכתב "התנא דבי אליהו": "האזהב את שכניו" עליו נאמר "אז תקרא וה' יענה" לתפילה. (טו, כא)

הזמנים ע"פ לוח "אור החיים" של אופק ת"א * נא לא לעיין בזמן התפילה * סוף זמן ק"ש 8:49-8:51

יציאת ש"ר ת: 8:17

יציאת שבת: 7:31

כניסת שבת: 6:41

פגישה (לא) מקרית

מעשה שהיה

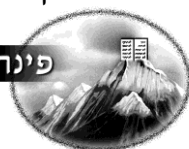
היה זה לפני כ-7 שנים, בשעת לילה מאוחרת חשתי לפתע צורך להקיא, הקאתי דם והייתי מאד מודאג מכך, השעה הייתה אחת אחר חצות, אשתי אמרה לי: "תנסה להתקשר לרופא המשפחה..." התקשרתי והוא ענה לי אחרי צלצול אחד, הצגתי בפניו את הבעיה והוא אמר: "תצא מיד לחדר מיון", וכך עשינו. בתחילה לקחו את העניין בדאגה גדולה וערכו מספר בדיקות אך מהר מאד הגיעו למסקנה שלא מדובר במשהו מסוכן, אך התבקשנו להשאר כדי שיבצעו בדיקות נוספות ויגיעו לאבחנה המדויקת. עודנו ממתנים במסדרון הסמוך לחדר המיון, ראינו אדם שנראה מוטרד ומודאג מאד. אשתי ביקשה שאגש אליו ואשאל האם הוא זקוק לעזרה. לאור הפצרותיה ניגשתי אליו ושאלתי: "סליחה שאני מתערב, אני רואה שאתה מוטרד מאד, רציתי לשאול אם אני יכול לעזור". "אני באמת מוטרד, עומדת בפני דילמה נוראית שאין לי שום דרך להכריע בה", אמר האיש שנראה שנות ה-40 לחייו. לבני בן ה-16 נקטעו שתי אצבעות בתאונה ביתית, הבהלנו אותו לכאן, לאחר שהרופאים בדקו את המצב הם ביקשו מאיתנו לבחור בין שתי אפשרויות: האחת להשאיר את המצב כמות שהוא והוא יתפקד עם 3 אצבעות שזו אומנם נכות אך אפשר לתפקד עימה, והשנייה לבצע ניתוח שבו מחברים את האצבעות אך הניתוח עלול לסכן את כל כף היד ואם זה לא יצליח היד יכולה להישאר משותקת לחלוטין. נתנו לי חצי שעה להחליט, אני מסתובב פה ואין לי עם מי להתייעץ...". "אתה צודק... אבל אם אתה שואל אותי, יש אדם אחד שיכול להכריע בדילמה הזו". "מי הוא?" שאל, "שמעת על הרב אלימלך פירר?", "ודאי, אך לפי מה שאני יודע, צריך כמה חודשים כדי להשיג אותו ובטח לא ב- 2:30 בלילה". "תן לי לנסות" הצעתי לו והרמתי טלפון לעוזר של העוזר... ותוך רבע שעה היה הרב אלימלך פירר על הקו בכבודו ובעצמו. הוא היה נרגש מכדי לדבר ואני הצגתי את השאלה בפני הרב פירר, הוא ביקש את האיש ושאל אותו מס' שאלות ואחר ביקש שייתן לאחד הרופאים את הטלפון, בהמשך שוב ביקש את האב ואחר אמר לנו להמתין והוא יחזור למכשיר שבידי. חיכינו בציפייה תוך שהאב מרעיף עלי את כל התודות שבעולם ואז צלצל הטלפון "תראה מה תעשה, הניתוח יבוצע אך לא בבית חולים זה, עליך ללכת לקבלה ולהשתחרר ולעבור במהירות לבית חולים 'אספ' הרופא, שם יחכה לך מנתח מומחה שיבצע את הניתוח". ואכן כך היה, הוא לקח ממני את המס' שלי ומיהר עם בנו... עוד שעה וחצי עוברות הבדיקות מעלות שאין שום סיבה לדאגה, משהו קטן בוושט שיעבור לבד ואנו השתחררנו הביתה. בתפילת ותיקין פגשתי את רופא המשפחה שלי ששאל האם הלכתי למיון. סיפרתי לו את כל הקורות אותי והוא התרגש מאד. לא ידענו מה קורה עם הנער וחיכינו שיצור איתנו קשר. חלפו שלושה חודשים ויום אחד הוא צלצל ושאל: "אני יכול לבוא אליך הביתה?", "כן, ודאי" אמרתי ומסרתי לו את הכתובת. כעבור שעה, ארבע מכוניות יוקרתיות הגיעו לרחוב שלנו, מהם יצאו הסבא והסבתא, האבא והאמא, הנער ודודים נוספים. הם הגיעו עם זר פרחים, האב נפל על צווארי ואמר: "אתמול קבלנו את התשובה הסופית שהניתוח הצליח בצורה מושלמת, הבן שלנו מניע את האצבעות כמו בעבר", הוא עשה לי שלום עם היד. "הגעתי ל'אספ' הרופא והרופא כבר המתין לי ושאל: 'תגידי, מה יש לך עם הרב פירר שהעיר אותי ככה בלילה?', 'השבת'!" אני לא מכיר אותו, לא הייתי אצלו מעולם, רק שמעתי עליו כמו כולם, פשוט פגשתי בבית חולים יהודי חרדי והוא שאל אותי למה אני טרוד וכשיספרתי לו, הוא הפעיל את כל העולם כדי למצוא את הרב פירר, ככה הגעתי אליך". והוא הוסיף ואמר: "הבנתי מהרופא שניתוח פרטי היה עולה לי כמה עשרות אלפי שקלים והחלטתי שאם אכן הניתוח יצליח, אני אתן לך אותם, אני מקווה שברור לך שהאצבעות של הבן שלי שוות הרבה יותר". הוא שלף מעטפה חומה ותפוחה והניח על

השולחן. "סליחה ומחילה, אבל אני לא מתכוון לקחת את הכסף הזה, זה זכות גדולה להציל איבר מאיבריו של בן אדם...." ואז הנער בן ה-16 הפתיע ואמר: "מכיוון שהצלת את היד שלי, אני מתחייב להניח תפילין כל חיי, למרות שמעולם לא הנחתי תפילין אפילו בבר מצווה שלי". עיני התמלאו דמעות של התרגשות והתחלתי לבכות, כשנרגעתי אמרתי: "זוהי המתנה הכי גדולה שיכולתם לתת לי...." הם התרגשו גם וניכר שהם מופתעים מהבטחתו של הבן אבל זרמו איתו לחלוטין ונפרדנו. לאחר שבתי התארסה הזמנתי אותם לחתונה, האב והבן הגיעו כשהם חובשים כיפה, בטרם הלכו האב ניגש אלי ומסר לי שתי מעטפות: "אחת בשבילך ואחת בשביל הזוג". אמרתי "תודה" והנחתי אותן בכיס החליפה. שהחתונה הסתיימה והאורחים התפזרו ניגשתי לבעל התזמורת לסגור אתו על התשלום, "זה בסדר, זה כבר שולם" השיב לי. אמרתי לעצמי: "בטח המחנות שלי היקה מיהר לשלם, אני כבר אתחשבן אתו". ניגשתי לצלם וגם הוא אמר לי: "שולם", רצתי למשרדי האולם ושאלתי "כמה?" הוא אמר לי: "שולם", חיפשתי את המחנות אך הוא נסע מהמקום, הרגשתי אי נעימות גדולה. כשהגעתי הביתה, הוצאתי את שתי המעטפות ופתחתי את המעטפה עליה התנוסס שמי ובתוכה היו חשבונות של התזמורת, הצלם, האולם וגם המעצבת, ופתק בו היה כתוב: "חיכינו לזמן הנכון כדי לתת לכם כמה מתנות קטנות". שנה בדיוק מהסיפור קיבלתי מכתב מהבן ובו היה כתוב: "בגלל ההתחייבות שלי הנחתי תפילין ואני מניח אותם מידי יום, אבל אני מרגיש קצת רע, כי במשך השנה היו 7 ימים שבהם החמצתי ולא הנחתי את התפילין". ואז גליתי עוד פתק במעטפה: "זה אני, אבא שלו, הבן שלי באמת מקפיד להניח תפילין, אך הוא מלא צער על 7 ימים שהחמיץ, בעיקר לא נעים לו ממך שהוא התחייב לך.. אני לא יודע אם זה נחשב, אבל אני, אף שלא התחייבתי לך, הנחתי את התפילין שלו 10 פעמים, זה מתקזז....לא?". המכתבים כל כך רגשו אותי שדמעתי ללא שליטה, התקשרתי אליהם והבעתי את הערכתי על כך שהוא עומד בהבטחתו, כשסיפר לי שהימים חלו בחג הפסח לא ידעתי אם לצחוק או לבכות מרוב התרגשות. ואמרתי: "ה' אוהב אותך, אולי אתה לא יודע אבל בשבתות, בחגים ובחול מועד לא מניחים תפילין...".

(אנשים מספרים על עצמם 11 - חיים ולדר)

הלכות תשובה – בין אדם לחברו

פינת ההלכה

- א. צריך אדם לשוב בתשובה לפני ה' על כל העבירות והחטאים שעשה בין בשוגג ובין במזיד (הרמב"ם הל' תשובה פ"א ס"א), ואפילו אם המעשה שעשה הוא ספק עבירה (הרמב"ם סי' תרג ס"א).
- ב. עבירות שבין אדם לחברו (ובכללם בין בני זוג ובין הורים לילדיהם) (בא"ח וילך ס"ו) אין יוה"כ מכפר עד שירצה את חברו (גמ' יומא פה:) לכן המכה את חברו, מקללו או גוזל ממנו אינו נמחל לו לעולם עד שישלב לחברו מה שחייב לו ויפייסו בדברים ויבקש ממנו סליחה וימחל לו (הרמב"ם הל' תשובה פ"ב ס"ט).
- ג. רוב רובם של הסכסוכים בין בני אדם הוא בענייני ממונות (אור' לזיון אהבה הדסה לגר"ב אבא שאול עמ' קסז) ולכן ממון שיש בידו ונחלק עם חברו למי שייך הכסף לא יפסוק דין לעצמו אלא ילכו יחד לדין שיפסוק למי שייך הממון (משנ"ב סי' תרו ס"ה ע.) שגזל מקטרג בראש ביום הדין (ס).
- ד. מי שחטא כלפי חברו צריך ללכת לפייסו בעצמו ולא ע"י שליח או מכתב. מ"מ הכל לפי העניין, אם יודע שהנפגע נוח לרצות עדיף שילך אליו בעצמו ואם הוא קשה לרצות וחושב שיותר טוב שישלח תחילה איש מכובד מידידיו שירצהו ולאחר מכן יבוא בעצמו ויבקש מחילה ונסלח לו, יעשה כן (קו"ת יחזק' ח"ה סי' מד).
- ה. אם האיש שחטא לו אינו בעיר יקבל על עצמו לפייסו כשיפגוש אותו (חזו"ע ימים נוראים עמ' רמד ס"ז וס) ובינתיים ישלח לו מכתב פיוס והתנצלות או יצור איתו קשר טלפוני ויתנצל (ס).
- ו. אם מת האיש שחטא לו לפני שהספיק לבקש סליחה, מביא 10 בני אדם ליד קברו ויאמר לפניהם "חטאתי לאלוקי ישראל ולפלוני זה שחטאתי לו.." (קו"ע סי' תרו ס"ב) ויפרט החטא, והם ישיבו לו "מחול לך" שלוש פעמים (משנ"ב דס ס"ה טו).
- ז. כשמבקש מחילה מחברו צריך לפרט את החטא שחטא נגדו ואם יודע שחברו יתבייש אם יעשה

כן לא יפרטנו [אבל חייב לבקש מחילה] (משנ"ב סי' תרו ס"ק ג).

ח. אם פגע בכבודו של חברו או דיבר עליו לשון הרע וחברו אינו יודע מזה כלל, כשיבוא לבקש ממנו מחילה אין צורך שיספר לו דברים כהווייתם, כי אם יספר יחרה אפו ויגדל צערו לכן יבקש ממנו מחילה באופן כללי בלי לפרט (חזו"ע עמ' רמד).

ט. אם פגע בחברו אל יאמר בליבו: מסתמא חברי אומר בסדר קריאת שמע שעל המיטה "הריני מוחל וסולח לכל מי שהכעיס אותי..." אם כן ודאי מחל לי, ומה לי כי אטרח לבקש את מחילתו, אלא יזדרז לפייס את חברו עד שימחל לו (שכנז כלאי פ"ד ס"ה).

י. אם חברו אינו מוחל לו ייקח איתו 3 אנשים וילך לחברו שוב ויבקש ממנו מחילה, ואם עדיין לא מחל לו ילך לבקש ממנו מחילה פעם שלישית עם 3 אנשים, ואם אינו מתפייס אינו חייב לבקש ממנו יותר מחילה (ש"ע סי' תרו ס"א) מ"מ יודיע בפני עשרה שביקש מחילה מחברו וה"ה אישה בפני 10 נשים (ילקו"י סי' תרו ס"ב). אבל אם הוא רבו ואפילו לא רבו המובהק אלא ששמע ממנו דברי תורה (משנ"ב ס"ק ז) צריך ללכת כמה פעמים ואפילו אלף פעם (רמב"ם ס"ס) עד שיתפייס (ס"ס).

י. לאחר שביקש מחילה מחברו והשיב לו הגזלה צריך לשוב בתשובה לפני הקב"ה על שפגע בחברו וזה כולל 3 שלבים: חרטה, וידוי על המעשה שעשה וקבלה לעתיד שלא יעשה שוב (ס"ס פ"א ה"א).

יא. לא יהא המוחל אכזרי למחול (הרמב"ם דעות פ"ו ה"ז) [מ"מ רשאי לדרוש שישבו לו את ההיזק הממוני] (עיין הרמב"ם הל' חובל ומזיק פ"ה ה"ט-י) וכשמוחל ימחל בלב שלם ובנפש חפצה.

ואפילו הצר לו וחטא לו הרבה לא יקום ולא ייטור (הרמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"י) שכל המעביר על מידותיו מעבירין לו על כל פשעיו. ואם לא ימחל גם לו לא ימחלו על עוונותיו (כסף משנה ס"ס, חזו"ע עמ' רמג) ויש אומרים שאם מתכוון לטובתו של המבקש, כדי שלא ישוב עוד לכסלה (הרמב"ם ס"א) או רב לתלמיד המתכוון לחנכו מותר לו שלא למחול מיד (ילקו"י סי' תרו ס"ו).

יב. אם חברו הוציא עליו שם רע, אינו צריך למחול לו (סי' תרו ס"א בהרמ"א) שיש ששמעו בחשד ולא שמעו בפיוס ונשאר השם הרע. מכל מקום טוב לנהוג במידת הענווה ולמחול גם על זה (משנ"ב ס"ק יא, חזו"ע ס"ס). אבל תלמיד חכם מן הראוי שלא ימחול במהרה ובפרט כשכוונתו לחנכו (ילקו"י ס"ס).

יג. כשחברו עשה לו עוול, הזיקו, ציערו וכו' לא ישנאהו בליבו וישתוק, מצוה עליו להודיעו ולומר לו למה עשית לי כך וכך שנאמר: "הוכח תוכיח את עמיתך" (הרמב"ם דעות פ"ו ה"ז) וממידת חסידות טוב שימחל לו אע"פ שחברו לא ביקש את סליחתו (ס"ס, חזו"ע עמ' רמג). **הטעמים:** * כל צער שבא על האדם הוא מחמת עוונותיו ואין יכולת ביד אדם לצער את חברו אם לא מגיע לו כן (נתיבות יוסף ח"א עמ' 131). * כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים, והקב"ה מודד מידה כנגד מידה (גמ' סנהדרין 5). ומי שמרחם ועושה חסד עם הבריות גם בדינו בשמים ירחמוהו וימחלו לו על עוונותיו בחסד (מסילת ישרים).

התחומים שמצוי שנכשלים בהם:

* לשון הרע ורכילות (אע"פ שמדובר באמת גמורה) (חפז חיים כלל א, הרמב"ם הל' דעות פ"ו ס"ב), *נקימה ונטירה (ויקרא יט, יח), לקלל את חברו (ש"ע חו"מ סי' כז ס"ב), *שנאת הזולת (ויקרא יט, יז), שנאת חנם (גמ' יומא ט), לדון לכף זכות (ויקרא יט) (אף את אשתו), איסור ציעור הזולת (ויקרא כד, יז) (אף את אשתו), להכות את חברו (ש"ע סי' תכ ס"א), *כיבוד הורים (ש"ע יור"ד סי' רמ) ובכלל זה לשמוע בקולם, לא לסתור דבריהם, כשנכנסים לבית לעמוד בפניהם וכו'... (ש"ע ס"ס, כרכי יוסף). *איסור הלבנת פני חברו (ויקרא יט, יז) גם לא בדרך צחוק. * אסור לרמות בעסקים ובמסחר (בית יואל ח"ד סי' כד), אסור לגנוב ולגזול אפילו פחות משווה פרוטה (ש"ע חו"מ סי' קמח).

תשובה הלכה למעשה

☑ צריך כל אדם להתחזק ולעשות בדק בית במעשיו ובהתנהגותו ולקבל על עצמו קבלות טובות. לכן מן הראוי שיעשה רשימה של דברים שנכשל בהם ויתחרט ויתוודה עליהם (ואם חטא בבין אדם לחברו צריך לבקש גם מחילה מחברו). ויקבל על עצמו קבלה אחת או שתים מתוך הרשימה שאותם יתקן ויקיים בכל כוחו, ובהם יעמוד במשך כל השנה כולה (מערכי לב לגר"מ שאוב ח"א עמ' רמב).

☑ צריך אדם לקבוע זמן לחשבון נפש בכל יום כדי שיוכל לעקוב אחר "הקבלות" שקיבל על עצמו ויבחן את מצבו הרוחני בשאר התחומים (החיד"א במורה אכזב קמז, מסילת ישרים עמ' טו, אור לציון זכרון הדסה עמ' קיט). **וירשום "קבלותיו" וישנן אותם מידי יום.** (שערי תשובה עמ' ה').

מגני סליחות באשדוד בבי"כ היכל בני אסרף רח' העצמאות 3 רובע הסיטי בימים א-ב 4:00 בבוקר [5:00 שחרית], ב- 6:30 בבוקר [7:30 שחרית], 5:45 אחה"צ [שזה שעה לפני מנחה].

שעור לציבור הרחב באשדוד ביום חמישי ב-כא באלול עם הרב בנימין חותה שליט"א ב- 7:00 בערב בבית כנסת מאור הרשב"י רח' שלמה בן יוסף 18 אזור ו

לבי"כ באשדוד אזור ו' דרוש ש"צ לחגים בנוסח ספרדי שגם קורא בתורה ותוקע בשופר 052-5985100